

EESTI SÜSTEEMSELT OLULIŠTE KREDIIDIASUTUSTE MÄÄRAMINE JA PUHVRIMÄÄRAD 2022. AASTAL

Igal aastal hinnatakse Euroopa Liidu liikmesriikides krediitiasutuste olulisust finantssüsteemis ning ajakohastatakse süsteemset oluliste krediitiasutuste loetelu ja neile kohalduvad puhvrimäärad. Eestis määrab siinses finantssüsteemis olulised krediitiasutused ehk O-SIId (*other systemically important institutions*) kindlaks Eesti Pank. Lisaks on Eesti Panga otsustada, kui suur peab olema O-SIIdde täiendav kapitalipuhver. Lisapuhvri nõude eesmärk on suurendada süsteemset oluliste turuosaliste ja seeläbi kogu süsteemi toimekindlust ning vähendada süsteemset oluliste pankade finantsprobleemidega kaasnevat kulusid.

2022. aasta hindamistulemuste alusel on Eestis neli süsteemset olulist krediitiasutust – Swedbank AS, AS SEB Pank, Luminor Bank AS ja AS LHV Pank. Hindamine viidi läbi 2021. aasta lõpu andmete põhjal. Hindamistulemuste alusel jäi O-SIiks määratud pankade loetelu möödunud aastaga võrreldes samaks.

Toetudes krediitiasutuste süsteemse olulisuse hindamise 2022. aasta tulemustele, otsustas Eesti Pank tõsta ASile LHV Pank kehtestatud puhvrimäära 1,5% tasemelt 2%le. Swedbank ASile, ASile SEB Pank ja Luminor Bank ASile kehtestatud 2% puhvrimäär jäi möödunud aastaga võrreldes samaks. Aasta tagasi tehtud hindamisest alates on ASi LHV Pank turuosa kasvanud ja panga pakutavate teenuste tähtsus finantssüsteemis suurenenud. Seetõttu otsustas Eesti Pank ASile LHV Pank kehtestatud puhvrimäära tõsta. Uus puhvrimäär hakkab kehtima alates 01.01.2023.

Tabel 1. Eestis tegutsevate pankade süsteemse olulisuse punktisumma baaspunktides seisuga 31.12.2021

Krediitiasutus	Punktid kokku		Kriteeriumid				
	esimene etapp*	teine etapp**	suurus	tähtsus (sh asendatavus / finantssüsteemi taristu)	keerukus / piiriülene tegevus	omavaheline seotus	tähtsus kohalikul finantsturul
Luminor Bank AS	3584	2170	2763	2148	6276	3150	756
Swedbank AS	2700	3639	3241	3369	1313	2876	4578
AS LHV Pank	1499	1393	1420	1639	552	2386	1287
AS SEB Pank	1418	1964	1647	2049	1061	915	2511
Bigbank AS	219	147	239	203	377	56	76
AS Coop Pank	168	299	258	258	35	122	430
AS Inbank	158	106	163	136	244	89	54
AS TBB pank	23	30	35	29	5	21	38
Holm Bank AS	21	19	18	12	14	39	16

* Esimeses etapis on punktid arvatud EBA suunistes esitatud kohustuslike näitajate põhjal.

** Teises ehk järelevalvelises etapis on punktisumma arvutamisel lisatud EBA suunistes esitatud kohustuslikele näitajale valikulised näitajad („tähtsus kohalikul finantsturul“). Valikuliste näitajate osakaal punktisummas moodustab kokku 50%.

SÜSTEEMSELT OLULIŠTE KREDIIDIASUTUSTE KINDLAKSMÄÄRAMINE EESTIS

Eesti krediitiasutuste süsteemse olulisuse tuvastamisel lähtutakse kaheetapilisest meetodist¹, mis on kehtestatud Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) suunistega². Hindamine viiakse läbi kõrgeimal konsolideerimistasandil. Esimeses etapis määratakse muud süsteemset olulised krediitiasutused ehk O-SIId automaatselt, rakendades EBA suuniste kriteeriumeid ja kohustuslike näitajaid. Süsteemse olulisuse punktisumma saadakse kümne kohustusliku näitaja põhjal, mis jagunevad nelja kategooriasse: suurus, tähtsus (sh asendatavus / finantssüsteemi taristu), keerukus / piiriülene tegevus ning omavaheline seotus. Iga krediitiasutuse näitajate väärtused suhestatakse liikmesriigi kõikide krediitiasutuste³ näitajate koguväärtusega. Seetõttu peegeldavad need pankade turuosi eri

1 [Eesti süsteemset oluliste krediitiasutuste kindlaksmääramise ja puhvrimäärade kalibreerimise põhimõtted.](#)

2 16. detsembril 2014 välja antud EBA suunistes kapitalinõuete direktiivi 2013/36/EL artikli 131 lõike 3 kohaldamistingimuste määramise kriteeriumide kohta seoses muude süsteemset oluliste ettevõtjate hindamisega.

3 Eesti Panga O-SIIdde hindamise protsess hõlmab kogu pangandussektorit. Investeerimisühinguid pole hindamisse kaasatud.

näitajate kaupa. Iga krediidasutuse lõplik punktisumma on näitajate punktisummade kaalutud keskmine väärtus. Kõik pangad, kes ületavad künniseks seatud väärtuse ehk 350 baaspunkti, liigitatakse automaatselt O-SIIdeks. Metoodika teises etapis on võimalik järelevalvelise hindamise käigus nimetada süsteemselt oluliseks ka selliseid krediidasutusi, mis ei ületanud etteantud künnist, ent mida võib sellegipoolest pidada kodumaises finantssüsteemis süsteemselt oluliseks. Selleks kasutatakse vajadusel ka EBA juhises esitatud valikulisi näitajaid.

Eesti Pank kasutab O-SIIde hindamiseks kohandatud raamistikku. Eesti finantssektori struktuuri eripära tõttu ei peegelda EBA metoodika alusel leitud automaatne punktisumma adekvaatselt kõigi Eestis tegutsevate pankade süsteemset olulisust, kuna Eesti majandusele finantsteenuste pakkumise seisukohalt olulised kodumaised näitajad on süsteemse olulisuse punktihinngangus alaesindatud. Eesti Panga uuendatud raamistiku järgi on punktisumma arvutusse lisatud EBA suuniste lisas 2 esitatud valikulistest näitajatest erasektori hoiused kohalikelt hoiustajatelt ja erasektori laenud kohalikele laenuvõtjatele. Kodumaised näitajad on Eesti Panga kohandatud metoodikas esitatud viienda kategooriana; seejuures kohaldub koondpunktisumma arvutamiseks sellele kategooriale 50% kaal. Ülejäänud nelja kategooria kaalud on seega 12,5% (vt tabel 2).

Tabel 2. Punktiarvestuse põhinäitajad EBA ja Eesti finantssüsteemi eripära arvestava metoodika järgi

Kategooria	Näitajad	Esimene etapp	Teine ehk järelevalveline etapp
suurus	koguvamad	25,00%	12,50%
tähtsus (sh asendatavus / finantssüsteemi taristu)	kohalike maksetehingute väärtus	8,33%	4,17%
	erasektori hoiused Euroopa Liidu hoiustajatelt	8,33%	4,17%
	erasektori laenud Euroopa Liidu laenuvõtjatele	8,33%	4,17%
keerukus / piiriülene tegevus	börsiväliste tuletisinstrumentide (tinglik) väärtus	8,33%	4,17%
	jurisdiktsiooniülesed kohustused	8,33%	4,17%
	jurisdiktsiooniülesed nõuded	8,33%	4,17%
omavaheline seotus	finantssüsteemisesed kohustused	8,33%	4,17%
	finantssüsteemisesed varad	8,33%	4,17%
	tasumata võlainstrumentid	8,33%	4,17%
tähtsus kohalikul finantsturul	erasektori hoiused kohalikelt hoiustajatelt		25,00%
	erasektori laenud kohalikele laenuvõtjatele		25,00%

2022. aastal määratakse süsteemselt oluliseks neli panka: Swedbank AS, AS SEB Pank, Luminor Bank AS ja AS LHV Pank. Nende pankade punktisumma oli 2021. aasta lõpu andmetel 350 baaspunkti tasemest kõrgem nii esimeses kui ka teises etapis kasutatud metoodika järgi arvatuna (vt tabel 3).

Tabel 3. Eestis tegutsevate pankade süsteemse olulisuse punktisumma baaspunktides seisuga 31.12.2020

Kategooria	Näitajad	Luminor Bank AS	Swedbank AS	AS LHV Pank	AS SEB Pank	Bigbank AS	Coop Pank AS	Inbank AS	AS TBB pank	Holm Bank AS	Filiaalid
suurus	koguvamad	2 763	3 241	1 420	1 647	239	258	163	35	18	215
	kohalike maksetehingute väärtus	402	3 653	3 098	2 565	7	133	0	32	0	111
tähtsus (sh asendatavus / finantssüsteemi taristu)	erasektori hoiused Euroopa Liidu hoiustajatelt	2 851	3 530	1 001	1 675	291	332	202	39	21	58
	erasektori laenud Euroopa Liidu laenuvõtjatele	3 191	2 923	819	1 907	311	310	204	15	16	304
keerukus / piiriülene tegevus	börsiväliste tuletisinstrumentide (tinglik) väärtus	5 876	1 992	0	2 132	0	0	0	0	0	0
	jurisdiktsiooniülesed kohustused	6 083	182	1 569	747	579	86	374	8	26	347
	jurisdiktsiooniülesed nõuded	6 871	1 766	88	305	551	20	359	8	17	16

Kategooria	Näitajad	Luminor Bank AS	Swedbank AS	AS LHV Pank	AS SEB Pank	Bigbank AS	Coop Pank AS	Inbank AS	AS TBB pank	Holm Bank AS	Filiaalid
omavaheline seotus	finantssüsteemisesed kohustused	513	1 478	4 614	2 357	11	92	4	7	0	924
	finantssüsteemisesed varad	1 268	7 150	694	387	57	163	19	56	93	113
	tasumata võlainstrumendid	7 669	2 1 850	0	99	112	245	0	23	0	0
tähtsus kohalikul finantsturul	erasektori hoiused kohalikelt hoiustajatelt	514	5 064	1 429	2 377	12	425	28	56	12	83
	erasektori laenuid kohalikele laenuvõtjatele	997	4 091	1 145	2 644	140	434	80	21	21	428
Esimene etapp*		3 584	2 700	1 499	1 418	219	168	158	23	21	210
Teine etapp**		2 170	3 639	1 393	1 964	147	299	106	30	19	233

* Esimeses etapis on punktid arvatud EBA suunistes esitatud kohustuslike näitajate põhjal.

** Teises ehk järelevalvelises etapis on punktisumma arvutamisel lisatud EBA suunistes esitatud kohustuslikele näitajale valikulised näitajad („tähtsus kohalikul finantsturul“). Valikuliste näitajate osakaal punktisummas moodustab kokku 50%.

SÜSTEEMSELT OLULISTE KREDIIDIASUTUSTE PUHVRIMÄÄRAD EESTIS

Puhvrinäitude kehtestamisel lähtub Eesti Pank põhimõttest, et kapitalipuhvri määr peab olema seda kõrgem, mida suurem on krediidasutuse süsteemne olulisus. Kuna võib eeldada, et panga võimalike finantsprobleemidega kaasnevad kulud majandusele olenevad selle panga tähtsusest finantssüsteemis, aitavad süsteemset olulistele pankadele kehtestatud täiendavad kapitalinõuded vähendada nende maksejõuetuks muutumise tõenäosust ja mõju. Puhvri taseme kalibreerimise meetodika väljatöötamisel on Eesti Pank arvesse võtnud krediidasutuste süsteemse olulisuse punktisummasid ning Põhja- ja Baltimaade teiste pankade asjaomaseid puhvrinäitude. Eesti Pank kohaldab EBA meetodikal põhineva süsteemse olulisuse hindamise miinimumkünnist (350 baaspunkti) ületavatele krediidasutustele üldjuhul vähemalt 0,5% puhvrinäitude. 2% määratatakse sellistele krediidasutustele, kelle punktisumma on vähemalt 1200 baaspunkti. Kui süsteemse olulisuse hindamise tulemus jääb 350 ja 1200 baaspunkti vahele, siis leitakse võrdlusmäär lineaarselt 0,5 protsendipunkti täpsusega (vt tabel 4). Puhvrinäitude kohaldatakse süsteemset olulistele krediidasutustele koguriskipositsioonile ning seda tuleb täita individuaalselt ja konsolideeritud alusel.

Tabel 4. Eesti Panga O-SII puhvrinäitude viitmäärad

Süsteemse olulisuse punktisumma	O-SII puhvrinäitude
350–633	0,5%
634–917	1,0%
918–1199	1,5%
1200– ...	2,0%

Toetudes krediidasutuste süsteemse olulisuse hindamise tulemustele, jääb Luminor Bank ASile, Swedbank ASile ja ASile SEB Pank kehtima 2% muu süsteemset olulistele krediidasutustele puhvrinäitude. Kuna Swedbank ASile ja ASile SEB Pank on emapanga konsolideeritud tasandil kehtestatud 1% O-SII puhvri nõue ja Euroopa Liidu kapitalinõuete direktiivi järgi on emapanga suhtes kehtestatud nõudele lubatud tütarpanga tasandil maksimaalselt lisada üks protsendipunkt, siis saab nende pankade O-SII puhvri nõue olla 2% tasemel⁴.

Eesti Pank otsustas tõsta ASile LHV Pank kohalduva süsteemset olulistele krediidasutustele puhvrinäitude 1,5%lt 2%le. Toetudes krediidasutuste süsteemse olulisuse hindamise 2022. aasta tulemustele, ületas ASi LHV Pank punktisumma künnist, mille puhul on O-SII puhvri viitmääraks 2%. Võrreldes möödunud aasta hindamisega oli selle aasta tulemuste järgi ASi LHV Pank turuosa suurenenud kõikides O-SII hindamise kategooriates. Uus puhvrinäitude hakkab kehtima alates 01.01.2023.

⁴ O-SII puhvri otsuste puhul tuleb Euroopa Liidu kapitalinõuete direktiivi kohaselt (2013/36/EL) arvestada, et krediidasutusele, mis kuulub pangagrupi, mille emapangale on konsolideeritud alusel kehtestatud kas G-SII või O-SII puhvri nõue, ei ületa kohaldatav puhver järgmistest väärtustest väiksemat:

a) konsolideerimisgrupi suhtes konsolideeritud alusel kohaldatava G-SII või O-SII puhvri kõrgema määra ning 1 % summa; ning
b) 3 % või määr, mida komisjon on lubanud konsolideerimisgrupi suhtes konsolideeritud alusel kohaldada. Swedbank AB ja Skandinaviska Enskilda Banken AB O-SII puhvri määr on hetkel 1%.

Nii Swedbank ASi, ASi SEB Pank, Luminor Bank ASi kui ka ASi LHV Pank jaoks kalibreeritud puhvrimäär on kõrgem kui Euroopa Keskpanga metoodika alusel leitud O-SII puhvrinõude miinimumtase. Euroopa ühtse pangandusjärelevalve raames jagab Eesti Pank makrofinantsjärelevalve tegemisel vastutust Euroopa Keskpangaga. Euroopa Liidu kapitalinõuete määruses ja direktiivis sätestatud makrofinantsjärelevalve meetmete, sealhulgas O-SII puhvri puhul võib Euroopa Keskpank vajaduse korral kehtestada pankadele rangemad nõuded kui Eesti Pank. Euroopa Keskpanga O-SII puhvrimäärade otsuste lähtepunktiks on raamistik, mille alusel määratakse pangale süsteemse olulisuse punktihinna alusel O-SII puhvri miinimumtase (vt tabel 5).⁵ Kõik miinimummäärad on Eesti Panga O-SII puhvrimäärade kalibreerimise raamistiku alusel leitud puhvrimäära nõuetest madalamad.

Tabel 5. EKP: O-SII puhvrite miinimumtase

Süsteemse olulisuse punktiarv	O-SII puhvri miinimumtase
... -1249	0,25%
1250–1949	0,50%
1950–2899	0,75%
2900– ...	1,00%

5 Vt täpsemalt EKP väljaandest „Macroprudential Bulletin“, juuni 2017.